

Так, М. Г. Александров вважав, що немає підстав для висновку про недійсність трудового договору в разі недотримання письмової форми. Таку форму, на думку вченого, не можна вважати і переважним засобом доказування (факту і змісту договору), що усуває показання свідків [5, с. 120].

Письмову форма трудового договору слід визнати найбільш оптимальнішою у сучасних умовах господарювання, оскільки вона дозволяє детально регламентувати умови трудового договору, що визначають права і обов'язки сторін.

Література

1. Кодекс законів про працю України: Закон УРСР від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
2. Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Трудове право України: підручник / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2011. – 800 с.
3. Кодекс законів про працю України: науково-практичний коментар / за ред. О. О. Погрібного, М. І. Іншина, І. М. Шопіної. – К.: Правова єдність, 2009. – 63 с.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 77-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 11. – Ст. 75.
5. Александров Н. Г. Трудовое правоотношение / Н. Г. Александров. – М.: Госюриздат, 1948. – 240 с.

УДК 34.01

Новосельська І. В., к.ю.н., доцент,
Кузьмінська Д., студентка,
Київська державна академія водного транспорту
ім. Петра Конашевича-Сагайдачного,
м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ «ГАРМОНІЗАЦІЯ», ЯК ХАРАКТЕРНА МЕТА ПРОЦЕСУ УЗГОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ НОРМИ ДО НОРМ ЄС

Україна – європейська держава, що зумовлюється як її географічним розташуванням, так і суттю. Сьогодні в нашій країні вже номінально сформовані та діють усі необхідні соціальні інститути, однак, безумовно, існує необхідність приведення їх функцій у відповідність із світовими стандартами [1, с. 113]. Як стверджує В. С. Венедіктов, «європейський вибір України є природним наслідком здобуття країною державної незалежності та нестримного розвитку демократичних процесів у житті

українського суспільства, а також свідомого прагнення наших громадян бачити свою державу невід'ємною складовою розвинутої Європи. В результаті розширення Європейського Союзу Україна опинилась в сусідах цієї впливової організації, що безумовно створило плацдарм для посилення та поглиблення інтеграційних процесів в євроатлантичний простір» [2, с. 9]. В той же час, проблема відносин між Україною і ЄС не обмежується «географічними» та «культурологічними» дискусіями на тему, чи є Україна складовою Європи. Важливішими є питання про те, чи має вона в надто не далекому майбутньому реальні шанси стати повноправним членом Європейського Співтовариства і які кроки робляться для цього [3].

Досліджуючи недалеке минуле незалежності нашої держави, мусимо згадати, що 14 червня 1994 року після тривалих переговорів у Люксембурзі між Україною та ЄС було підписано Угоду про партнерство та співробітництво (далі – УПС), яка була ратифікована Верховною Радою України 10 листопада 1994 року, але набула чинності аж майже через чотири роки, тобто 1 березня 1998 року після ратифікації всіма країнами – членами ЄС. Таким чином, «Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством Європейського Союзу у таких пріоритетних сферах: митне право, законодавство про компанії, банківське право, бухгалтерський облік компаній, податки, включаючи непрямі, інтелектуальна власність, охорона праці, фінансові послуги, правила конкуренції, державні закупівлі, охорона здоров'я та життя людей, тварин, рослин, довкілля, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, транспорт, енергетика, в тому числі і ядерна» [4].

В той же час, це питання є доволі складним і суперечливим, у зв'язку з тим, що при його вивченні використовуються різний понятійний апарат, що в свою чергу викликає постійне діалектичне та лексичне вивчення термінів. Як зазначає Ю. С. Шемшученко: «Вихідним пунктом гармонізації законодавства України з європейським правом є уніфікація термінології...» [5, с. 36-37].

Цим питанням довгий час займалися провідні науковці, а саме: Ю. С. Шемшученко, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, Ю. В. Баранюк, Л. П. Геращенко та інші.

Взагалі, для приведення національного законодавства у відповідність із законодавством Європейського Союзу найчастіше використовуються такі терміни як «гармонізація», «адаптація», «апроксимація», «конвергенція» та інші. Проте, як зазначає С. В. Дріжчана, «останніми роками для вчених різних галузей права об'єктом наукового дослідження стали проблеми гармонізації та адаптації законодавства, питання імплементації, відбуваються дискусії щодо визначення цих понять, розглядаються різні аспекти гармонізації як важливого чинника та

інструменту інтеграції в європейську спільноту» [6, с. 33].

З нормотворчої точки зору, наприклад в законодавстві Європейського Співтовариства, при використанні терміна «гармонізація» йде мова про повну ідентичність норм права всіх держав-членів через прийняття в межах цієї міжнародної організації спеціальних директив, рамкових рішень, взаємне визнання національних стандартів, укладення конвенцій, застосування європейських стандартів, приєднання до міжнародних угод, які мають обов'язкову юридичну силу, сторонами яких є держави-члени Євросоюзу, інкорпорацію у внутрішнє право третіх країн актів інститутів Євросоюзу, ухвалення третіми країнами нормативних актів, тією чи іншою мірою враховують положення Євросоюзу [6, с. 143-144].

У нормативних актах Євразійського економічного співтовариства під гармонізацією національних законодавств розуміють приведення національних актів у таке співвідношення з правовими актами Співтовариства, при якому національні акти за своїм змістом, принципами правового регулювання та результатами, що прогножуються у правозастосовній практиці аналогічні (однорідні) правовим актам Співтовариства при розрізненні юридичних методів досягнення результату. При цьому гармонізація не ототожнюється з уніфікацією. Уніфікація розглядається як приведення національних актів у таке співвідношення з правовими актами Співтовариства, при якому норми національних актів ідентичні (повністю співпадають) правовстановлюючим нормам та положенням правових актів Співтовариства [7].

Щодо УПС, то в ній взагалі не надається тлумачення поняттю «гармонізація». Вона оперує лише традиційними для ЄС термінами, такими як «зближення» (ст.ст. 51, 76), «адаптація» (ст.ст. 53, 77), «наближення» (ст. 60), «встановлення еквівалентних норм» (ст. 67) тощо. Так, наприклад, Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, що була затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 року «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» містила в собі формальне розуміння терміна «адаптація», а саме: «Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами і охоплює, у тому числі, трудове право, охорону праці, охорону життя і здоров'я, законодавства про інтелектуальну власність, а також інші галузі, визначені Угодою про партнерство та співробітництво». Тобто, зазначені положення свідчать про те, що цей процес має на меті забезпечити «приблизну адекватність законів». Але в той же час це не вказує на повну ідентичність понять «адаптація» та «гармонізація».

Н. М. Хуторян зазначає, що «сутність терміна «адаптація» полягає в узгодженні та пристосуванні нормативно-правових актів національного законодавства до міжнародних, європейських або внутрішньодержавних

правових стандартів» [6, с. 144].

На думку Ю. С. Шемчушенка адаптація є одним із методів гармонізації і пояснює, що «це є процес пристосування до умов, які змінюються; у міжнародному праві адаптація є процесом приведення національного законодавства до норм і стандартів міжнародного права шляхом удосконалення національного законодавства (внесення змін і доповнень, прийняття нових нормативно-правових актів), укладання або приєднання до міжнародних договорів. Це планомірний процес, що включає декілька послідовних етапів, на кожному з яких має досягатися певний ступінь відповідності національного законодавства міжнародно-правовим нормам і стандартам» [8, с. 18].

Натомість В. Муравйов зазначає, що гармонізація не вимагає від держав - членів ухвалення однакових правових актів. Ідеться насамперед про те, щоб держави - члени застосовували схожі закони чи інші правові акти. У зв'язку з цим важливе значення може мати питання підходу до моделювання актів з гармонізації, а саме: чи буде в такому акті об'єднано кілька національних законів, чи основою стане якийсь національний закон, чи це будуть нові положення, які не матимуть аналогів у національному законодавстві? У межах ЄС перевагу було віддано останній моделі. Тому не випадково, що основними правовими актами, за допомогою яких здійснюється гармонізація в Європейських Співтовариствах, є директиви [9, с. 19].

Крім того, він зазначає, що: «Як свідчить практика діяльності європейських інтеграційних об'єднань, незважаючи на застосування різних термінів у праві Євросоюзу та в угодах ЄС із третіми країнами, в цих документах ідеться, по суті, про один і той самий процес приведення національного законодавства у відповідність до приписів права спільноти. Власне, саме термін «гармонізація» найадекватніше характеризує мету цього процесу – узгодити національні норми в такий спосіб, щоби в обох випадках вони створювали однакові правові умови для діяльності суб'єктів господарювання в межах внутрішнього ринку» [10].

Тобто, можна стверджувати, що під час гармонізації відбувається усунення суперечностей та певних колізій законодавств, і таким чином вони між собою зближуються. Але, при цьому, не впроваджуються єдині норми до різних правових систем і тому держави мають простір для власного правового регулювання.

Література

1. Венедіктов С. В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний і зарубіжний досвід / С. В. Венедіктов. – К.: Алерта, 2012. – 113 с.
2. Трудове право України в контексті європейської інтеграції: матер. наук.-практ. конфер.; м. Харків, 25-27 трав. 2006 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова. – Х.: Українська асоціація фахівців трудового права, Харківський національний університет внутрішніх справ, 2006. – С. 9.

3. Право Європейського Союзу: навч. посіб. / В. М. Бесчасний, В. П. Філонов, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін.; за ред. В. М. Бесчасного. – К.: Знання, 2010. – 334 с.
4. Адаптація вітчизняного законодавства до норм права Європейського Союзу: навч. посіб. / І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, К. К. Баранцева та ін.; за заг. ред. І. А. Грицяка. – К.: НАДУ, 2011. – С. 3.
5. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / под ред. Е. Б. Кубко, В. В. Цветкова. – К.: Юринком Интер, 2003. – С. 36-37.
6. Гармонізація трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу / відп. ред. Н. М. Хуторян. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – С. 33.
7. Методика гармонизации (сближения, унификации) законодательств государств-членов Евразийского экономического сообщества / Бюро Межпарламентской Ассамблеи Евразийского экономического сообщества [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ipaeurasec.org/docsdown/metod-garmoniz.pdf
8. Механізми гармонізації законодавства України з європейським та міжнародним правом: наукова доповідь / за заг. ред. Ю. С. Шемчушенка. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – С. 10.
9. Муравйов В. Гармонізація законодавства як феномен європейської інтеграції / В. Муравйов // Законотворчість. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним та європейським правом: зб. наук.-практ. матеріалів. – Вип. 4. – К., 2005. – С. 19.
10. В. Муравйов, Н. Мушак Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче. – 2013. – № 8. – С. 12-18.

УДК 347.78 (043)

Омельченко Г. В., асистент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ЯК ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

На етапі розвитку використання інформаційних технологій, основу яких становить програмне забезпечення – продукт інтелектуальної власності, стає актуальним питання ефективного захисту такого специфічного об'єкту авторського права, як комп'ютерна програма.

Законодавець надає комп'ютерній програмі визначення, як набору інструкцій, що представлені у вигляді слів, чисел, схем, кодів, знаків чи у якомусь іншому вигляді, який може зчитуватися комп'ютером, і за допомогою якого приводить в дію цей комп'ютер, з метою досягнути потрібну мету чи результат. Це визначення охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному